

'Ο «'Ηλίθιος» του Ντοστογιέφσκυ

ΔΙΑΣΚΕΥΗ: ΓΙΟΥΡΙ ΟΛΕΞ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΡΕΜΙΖΟΒΑ

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΥ

Όταν θα δημοσιεύονται οι γραμμές αυτές το θέατρο Βαχτάνγκωφ θα έχει εκπληρώσει την παιδευτική του αποστολή στην 'Ελλάδα και θα δρίσκεται μακριά μας. Θα έχει φύγει και θα μάς έχει αφήσει το Μείζοντα Μάθημα θεατρικού ήθους, που εκφράζεται άπταιστην παράσταση του κάθε έργου: 'Η παράσταση πρέπει να διέπεται από αρχές μέχρι τέλους στην εθική και στην πλάγια δράση από την ίδια έρρηκτική γραμμή. Το τολντο του ήθοποιού θα είναι ή άφορη για την εργασία πάνω στο ρόλο. Ύποκριτική, κίνηση, ήχος, παύσεις, τα πάντα θα συνθέτουν στη διαμόρφωση, αυτού που λέμε θεατρική φόρμα. Του άποτέλεσματος, δηλ. εκείνου που έκανε τον 'Ελ-λ-η-ν-α θεατή να επικοινωνεί έμμεσα με τη σκηνή.

'Ο «'Ηλίθιος» του Ντοστογιέφσκυ ήταν το τελευταίο έργο που παρουσίασε ή σοβιετικός θίασος Μυθιστόρητα πολυδιαδεδασμένο, έχει παίχτει και στην 'Ελλάδα σε μία εξαιρετική διασκευή του Μανώλη Σκουλούδη. Ίσως ρίγος καταλαμβάνει το θεατή όταν πρόκειται να επικοινωνήσει με τις φαιαλτικές μορφές που γίνονται του ρωσικού μυθιστορηματος. Οι ήρωες του σκαίνουν ως την τελευταία συνέπεια τα δεινά του συνανθρώπου τους. 'Ο Ντοστογιέφσκυ διάνοιξε την ανθρώπινη ψυχή όπως τα ζώματα έργαλεινα ανοίγουν τα σπλάχνα της γής. Έφερε στην επιφάνεια, το κρυφό της και τη θρωπιά της. 'Οχι για να ξεχωρίσει το άσπρο από το μαύρο, αλλά για να δείξει πως ή ανθρώπινη ψυχή είναι άσπρο και μαύρο και και δρίσκεται ή τραγικότητα της. 'Η πέννα του Ντοστογιέφσκυ άγρυπνη και τους έγκληνιαν. 'Η πέννα του Ντοστογιέφσκυ έφίχεται και τους έγκληνιαν χριστούς για τη σωτηρία του συνανθρώπου τους. 'Ο «'Ηλίθιος» ή πάγκος πρίγκιπας Μίσκιν, ίσως στην κοινωνία της εποχής του παρανοήσιμ, που σημαίνει άγνοια. 'Η τρέλλα του έχει φέρει το μολύδι του στην καρδιά του γένους. Τού έχει άφαιρέσει ή γήινη άσπρη κοινωνία έλα αναστατωμένη στους Διεκς του ή-κίφου: πόθος, μίσος, κοφινιά, ποταπότητες, άνομιότητα, άρρακισμός. 'Ενα φωτεινό διέλεγμα λοιπόν κατατάζει ένα πόρο άρρακισμένο στις άμοιρίες του, ή ένα μολύδι σαν άσπρο χαρτί. Προσφέρει ή άγρυπνη τοξής πάντες και τα πάντα, και οι πάντες γράφουν πάνω στο άσπρο χαρτί του μολυδιού του το μινώταυρο των κακών αυτών. Το άσπρο χαρτί υποφέρει, τσακνίζεται, σπίζεται, τρίζει, άρρακίζεται. Όλα ήταν ένα φωτεινό διέλεγμα. 'Ο πρίγκιπας τρελλοποιείται και πάλι. Όμως ή Μίσκιν να μην είναι ή τραγικότητα ήρωας του έργου, με την έννοια ότι έχει λύσει το πρόβλημά του: θα σφαιώσει τη μοίρα του πόρου. 'Ενας ή Ραγζόβιν είναι ή τραγικότερος. Αυτός πρέπει να σφαιώσει ως το τέλος

τη δική του. Κάθε εξοδός του προς τον 'Ανδρικό συντρίβεται.

Το μεγάλο μέρημα που μάς έδωσε ή θίασος Βαχτάνγκωφ στον «'Ηλίθιο» ήταν, ότι σε κάθε λόγο, σε κάθε κι-



'Ο Νικολάι Γκριτσένκο, στον ρόλο του πρίγκιπα Μίσκιν, στον «'Ηλίθιο» του Ντοστογιέφσκυ.

νηση των ήθοποιών νόριζες ότι έφαιλε τις άπείλειες σελίδες που έχει γράψει ή Ντοστογιέφσκυ. Στάσανε στη σκηνή ντοστογιέφσκους ήρωες, άποστασαν την άμωσφορία των διδίων του Ρώου μυθιστορηματος, άπέναν έλοι το πνεύμα του τόφους είχε έμφωσσει. Η παράσταση έβριζε πώς ή δική καθεμία χρειάζεται ένας ήρωας. Και έιν άνωφερμας πώς στη γηκή κοιλότητα μιας χώρας, που πρέπει να κατέχει, όταν πρόκειται να παίζει ένα έργο για να παίζει ρωσικά ή έθνηλικά έργα, πρέπει να έχει καλά την κοιλότητα των χωρών αυτών. Κι άσπια περισσότερο, για να παίζει Ντοστογιέφσκυ, πρέπει να έχει έφωσσει ή αυτών τον 'Αρχάγγελο και μέγα Τύρανο της ανθρώπινης φυλής. 'Ο Ρ. Σίρονωφ είπε πως αυτό που παίζει ή άποποιος — μια κίνηση, έφος και — κάποιος το έχει ίσα και με το έρι. 'Αν αυτό είναι άληθινά για τις μάς που άποδοσμοποιεί ή άποποιος σωσαντιέ ή άπο το πορτο. άπείλειαν άποσμοποιεί τη μελέτη και τη μελέτη χρειάζεται για να σφαιών αυτόματα ή συνεδνά άποσμοποιεί, άλλες ή τοχές, έλοι άποσμοποιεί, το πνεύμα ή ένα λόγο που ζει πια μόνο στις σελίδες των διδίων.

θόσει την φυλογολική άπόδειξη των χωρητήτων και όχι τη δραματική. Γι' αυτό και την πρόσχουσα σημασία πήρε ίσως άποκλειστικά ή λόγος. 'Επεί τη γραμμή στήθηκε και ή σκηνοθεσία, ή άποία υπήρξε μέλλον τυπική έκφραση της σχολής Βαχτάνγκωφ. 'Ο Γκριτσένκο άνοιξε την παράσταση με το φωτεινό του διέλεγμα, έκανε τα έπιδουνο τοξίδι του πάνω στα πόδια των ανθρώπων με άπεισθησία φύλλου σαρδάς στον άεμο, για να πέσει στον τραγικό του παρλογοισμό. Έξοχος, λεπτός, με το λόγο του σμιλεμένο ή πό έσωτερική καλωσύνη και άγάπη. 'Ο Ούλιάνωφ, υπήρξε θελλώδης ντοστογιέφσκος ήρωας. Λένε, συνήθως, ήτι ή Ραγζόβιν αλλείει την παράσταση. Δέν ήταν αυτό. 'Ο Ούλιάνωφ ήταν έγυλμένος μέσα από τις σελίδες του φωτικού μυθιστορηματος. Ένας του λόγος, ένα του έλεγμα μια κίνηση του, μια σιωπή του άσπια ήταν το άποσπαγμα άπείλειαν άπείν πνευματικό τοκτοή του Ντοστογιέφσκυ. 'Η Μωρίσσοβα, μια έλλη Νωσάσια Φιλίποβα, έκανε την εισοδή της με μια φωτεινή κατατόλτα, άγρυπνη από τα προσηόμενα έργα. Με το μέταλλο αυτό έασταυρώθηκε στο σάλονι της. 'Ελ την ανθρώπινη ατέλεια άλλα και ήγλοφορσότητα, άταγανιότητα της 'Αγλας σε μια ύποχρη σκηνή θεατρικού ήθους και πώς άνομιότητα στη μοίρα της, ή έλλάδα αυτή μονάκι Μωδοσού. Η σκηνογραφία έαν ένα άλλο μαθήμα για το έλληνικό θέατρο. Έργα έτοχας, έδωσαν το χώρο μόνο με ρινη χρησιμοποιώντας τα έπιπλα άπως ήταν άκαράτητα.

Με την τελευταία παράσταση του θέατρο Βαχτάνγκωφ, δέ μάς έδωσε μόνο άλλο ένα δείγμα της τέχνης του, άλλα και το άθαντο πνεύμα του πια ανθρώπινου Ρώου συγγραφέα. Μάς μετέδωσε με τη σκηνηκή του τέχνη το μέταλλο του ήρωα: α ν θ ρ ω π ο ς, α ν θ ρ ω π ο ς, α ν θ ρ ω π ο ς, μια σε μια κοινωνία άπου άσπια έχει ίσχυ το άνθρωπος, άνθρωπος λ κ κ ο ς!